

aravenadal

El cel i l'infern en guerra

DEMÀ
El caganer

Els Pastorets són en molts casos la primera experiència teatral dels catalans com a espectadors i com a actors

ROSA RODON CAMINS

Els nens es miren esglaiats les calderes d'en Pere Botero, però els adults s'ho miren amb mig somris. El factor sorpresa no és important perquè la majoria de gent que omple el teatre se sap el text de memòria; no és per això que es va a veure els Pastorets, sinó perquè per a molts d'ells un Nadal sense Pastorets no és Nadal.

Els Pastorets no és una obra de teatre, és tot un gènere sencer que per la seva trama estacional es representa només per Nadal. De versions n'hi ha moltes, més de 40 textos, tot i que la més representada és la de Josep Maria Folch i Torres, seguida de la de Ramon Pàmies i de la de Frederic Soler, *Pitarra*.

En qualsevol cas hi ha una trama ben travada que es reproduceix en totes les versions. L'obra conté tres fils narratius que es complementen i entortolliquen. El primer és la història de la verge Maria: li anuncien que serà mare, a Josep li floreix la vara, la cerca de recer per passar la nit i l'adoració un cop l'infant és nat. El segon és la lluita entre el bé i el mal i, per tant, entre el cel i l'infern. La tercera és la història més divertida: dos pastors que es posen en embolics i se'n surten sense saber ben bé com.

Bressol del teatre

Els Pastorets és una comèdia burlesca, un sàinet que a la vegada mostra i explica els misteris del cristianisme. De fet és una eina de propaganda molt potent, tot i que l'Església no ho va veure així. Entre els segles XVII i XVIII els va prohibir sota de pena de multa. No només no es podien representar als temples, sinó que no es podien fer enlloc. Com de tantes altres prohibicions, no se'n va fer cas, es van seguir representant. A partir de la segona meitat del XIX se'n va reemprendre el costum amb força.

L'origen dels Pastorets el trobem en els drames medievals i recitals cantats en llatí. S'especificaven durant els oficis litúrgics des de la vigília de Nadal a Reis. El nom ja apareix en documents del segle XVI. Després de la prohibició, s'havia convertit en un espectacle que el poble s'havia fet seu. Ja no s'interpretava en esglésies, sinó en casinos, teatres, casals parroquials... A més, s'hi havien afegit més elements de disbauxa i comicitat que els feien més distrets.

Una escena de gresca sol ser el moment en què es canten els couplets o garrofes. Són uns versos que s'escriuen cada any per denunciar o queixar-se de coses que no funcionen a la vila. La música és sempre la mateixa i s'espera amb expectació què es dirà a la lletra. Aquest element és un dels que permeten actualitzar l'obra cada any i que tothom comenta a la sortida.

Molts actors i actrius van començar la seva aventura sobre els escenaris amb els Pastorets. I per a molta altra gent és l'única experiència teatral que

BARRETINA, SAMARRA I SARRÓ

Els Pastorets són un gènere tan popular a Catalunya que l'any passat Televisió de Catalunya en va fer una versió del segle XXI escrita per Xavier Bru de Sala. Més enllà de la incursió televisiva, sempre que hi ha Pastorets els teatres s'omplen. Com per exemple a Vilanova i la Geltrú, on es barregen actors amateurs i professionals. PERE VIRGILI / MONTSANT CIURANA

La cita*

FREDERIC SOLER, 'PITARRA'
EL BRESSOL DE JESÚS

-Puc contar-vos meravelles:
els dimonis són femelles!
-I, doncs, en Pere Botero?
-En Botero és el cuiner,
i per cert que es porta bé:
fa els guisats amb molt salero.
-I no hi ha homes per allí?
-En tenen uns de llogats
per fe'ls planxar, rentar els plats,
passar bugada i cosir...

* Triada per
Joan Soler i Amigó

han tingut a la vida. Podem dir que és per excel·lència l'obra de teatre amateur més representada, en què afloren els talents amagats.

Complicitat de rabadà

Folch i Torres va escriure en el pròleg de la seva versió: "Si el bon públic ha sentit alguna emoció i ha exterioritzat algun entusiasme en l'audiència d'aquesta meva cançó de Nadal, atribueix-ne la causa a la màgica influència dels dies perfumats en què tenen lloc aquestes representacions, influència que no deixa escapar grans ni xics, creients ni descreguts". És una declaració modesta, perquè la seva obra és plena de detalls que col·laboren a crear aquest ambient.

Els Pastorets han creat un món referencial propi. Expressions com "Més esperat que un gafarró novell", "Caps de cargol sense closca", "Sac de rocs escantellats", "Beccs de lloca esmicolats" o un dràstic "Atureu-vos, insensats!" s'han fet populars.

Per als que no sabeu de què parlo, compreu una entrada i aneu a riure una estona amb qualsevol de les versions dels Pastorets que es fan aquest Nadal. Si aneu a veure els de Folch i Torres, no patiu, "en Martinet tornarà..." —

EL BITLLET

Naltrus i els Pastorets

Confesso que, a diferència d'en Josep Maria Flotats, he fet, faig i faré els Pastorets. Sempre que puguem ajuntar tota la colla Naltrus de Vilanova i la Geltrú, any sí, any no, ens trobarem per fer realitat aquest acte teatral. És una colla d'actors amateurs (estimadors) que vol gaudir amb el públic d'un fet importantíssim en la cultura popular catalana, únic al món i que és, segurament, la primera escola de teatre. Hi ha molts pobles i ciutats que tenen els seus propis Pastorets. Escrits per dramaturgs, actors, directors, escriptors locals... Aquestes obres es representen any rere any amb la mateixa il·lusió i amb les mateixes dificultats per als elencs locals. N'hi ha que ho fan amb un marcat accent religiós. N'hi ha de moderns. N'hi ha de musicals. N'hi ha, fins i tot, un pèl irreverents... Els nostres són lúdics i els fem perquè ens ho passem bé. Dins dels Pastorets hi cap tothom i són una forma col·lectiva d'integració. Com els castells. Potser els podríem proposar a la Unesco com a Bé Intangible de la Humanitat... T'ho imagines?

TONI ALBA
ACTOR